

5. Samen koken

Samen koken kan een prachtig resultaat opleveren omdat iedere partij vanuit zijn eigen kennis en expertise een meerwaarde geeft aan de bereiding van het gerecht.

Als het er op aankomt om samen een potje te koken is het echter belangrijk iedere partij in zijn 'stiel' te erkennen. Een keuken kan pas draaien en een gerecht maar lukken als elke Chef de Partie perfect weet wat zijn rol of functie is en wanneer wat van de ander mag verwacht worden. Een Chef Saucier staat in voor de bereiding van de saus, een Chef Entremetier voor de bereiding van de groenten, een Chef Poissonnier voor de bereiding van de vis. Wie een Chef Poissonnier in zijn keuken binnenhaalt en verwacht dat hij ook wel een sausje zal bereiden voor bij zijn vis, komt bedrogen uit.

Er zijn verschillende scenario's denkbaar om samen te koken. Hebben beide partijen kennis van bepaalde kooktechnieken en/of recepten ("achtergrond"), dan kunnen ze samenwerken om een hele menu te bereiden ("voorgond"). Je kan anderzijds ook tot een uitgebreid menu komen zonder nauwe samenwerking maar door afzonderlijke inbreng van complementaire expertise en kennis. De ene partij zorgt voor het hoofdgerecht en een andere partij zorgt voor het nagerecht. Misschien heeft de partij die voor het hoofdgerecht moet zorgen, geen tijd of kennis en besluit deze een kant-en-klaargerecht bij een traiteur te kopen ("verkoop"). Je kan ook iemand vragen of je zijn recept mag lenen ("licentie" of "gebruiksrecht" verkrijgen) om een gerecht te maken. Misschien heb je zelf wel een excellent recept en zie je wel een opportuniteit om je recept uit te lenen aan een bakker aan de andere kant van het land ("licentie" of "gebruiksrecht" geven).

Net zoals bij de mayonaise is het essentieel dat iedereen in dezelfde richting draait of ze gaat schiften. Van in het begin duidelijke afspraken maken is dus essentieel en wie mayonaise wil maken weet dat hij eieren moet breken.

5. Samen koken

Welk het scenario voor samenwerking of contractonderhandeling ook is, dit kan maar lukken als elk van de partijen perfect weet wat zijn rol of functie is en wanneer hij wat van de andere partij mag verwachten. Deze principes zijn zowel van toepassing op samenwerkingen tussen één of meerdere bedrijven als met een onderzoeksorganisatie.

Laat ons eerst een aantal begrippen introduceren:

Achtergrond kan zowel vertrouwelijke kennis en/of informatie als octrooien en andere intellectuele eigendomsrechten omvatten die eigendom zijn van of gecontroleerd worden door een partij en die voorafgaand aan of buiten het kader van de samenwerking tot stand zijn gebracht.

Voorgrond kan zowel vertrouwelijke kennis en/of informatie als octrooien en andere intellectuele eigendomsrechten omvatten die gegenereerd worden onder een samenwerkingsovereenkomst.

Basisingrediënten om tot een goed samenwerkingsakkoord te komen:

Vorbereidend werk

Welke kennis en expertise heb je zelf (achtergrondkennis)? Is deze kennis en expertise voldoende beschermd (achtergrondoctrooien)? Wat is de reden om samen te werken met een andere partij? Bekijk daarom intern het hele (innovatie)project met alle lijnverantwoordelijken: O&O, sales, marketing, HR, juridisch departement, enz. Bekijk dus niet enkel met je eigen technici wat concreet de inhoud moet zijn van een mogelijke samenwerking.

Ook nu al moet je oog hebben voor de valorisatie van de resultaten van deze samenwerking en daarom moet je ook oog hebben voor de nodige afspraken rond eigendom en gebruik van achtergrond en voorgrond. Bekijk met je sales & marketingteam ook al de vermarkting ervan en hun inzichten over de ontwikkeling van het uiteindelijke product of dienst.

Ga met je personeelsverantwoordelijke na of je voor het hele project intern voldoende geschikt personeel beschikbaar hebt. Bespreek met je juristen de bescherming van de mogelijke

(onderzoeks)resultaten en de intellectuele rechten hierop. Bekijk ook al het juridisch kader van de vermarkting (distributie, franchise, licenties, enz.). Ook tussentijds en bij de afwerking van een samenwerking is zo'n interdisciplinair overleg aanbevolen.

LET OP!

In geval van softwareontwikkeling dient vooraf bepaald te worden of er gebruik gemaakt wordt van 'opensource software' (dit is software waarvan de broncode publiek ter beschikking gesteld wordt voor eventueel gebruik, aanpassingen, verspreiding ...). Want dit gebruik is gebonden aan specifieke voorwaarden en bepalingen (opensource softwarelicenties) die op voorhand bekeken moeten worden.

De geschikte partner vinden

Bepaal duidelijk naar wie of wat je op zoek bent: een onderzoekspartner binnen een bepaald domein, bepaalde kennis, expertise of een specifieke infrastructuur? Wil je effectief samenwerken of heb je enkel toegang nodig tot bepaalde kennis (via een gebruiksrecht)? Of wil je zelf je kennis en expertise exploiteren? In jouw zoektocht kan je ook gebruik maken van de kennis die aanwezig is in octrooien. Gebruik hiervoor octrooidatabanken (zie hiervoor Hoofdstuk 2 Koken kost geld onder rubriek 4 over proactief onderzoek van octrooidatabanken).

Weet ook dat je contact kan opnemen met de interfacedienst van een universitaire kennisinstelling, hogeschool of met een strategisch onderzoekscentrum. In de bijlage achteraan dit hoofdstuk vind je de contactgegevens van de Vlaamse interfacediensten en de strategische onderzoekscentra. Concrete vragen kunnen ook aan VLAIO bedrijfsadviseurs voorgelegd worden. Zij adviseren jou op maat van je onderneming en zijn bereikbaar telefonisch of via WhatsApp op 0800 20 555. Zie ook vlaio.be/afspraak.

Je leest hier alles over in hoofdstuk 9 Hulpkoks.

Goede en open communicatie met de partner

- Voorafgaand aan het samenwerkingsakkoord (precontractuele fase).
Voor een samenwerking is het van belang dat beide partijen bereid zijn om inzage te verlenen in elkaars opgedane expertise, ambities en de voorwaarden om deze in te zetten voor nieuwe projecten. Het achter-

houden van deze informatie kan wantrouwen creëren, afbreuk doen aan de bereidwillige inzet en tijdsopslopende misverstanden teweegbrengen. Verder hebben de betrokkenen er ook belang bij elkaar de win-win-punten mee te delen die ze bij het project hebben. Ook indien je enkel een gebruiksrecht wil verkrijgen of verlenen, is het van belang om duidelijke afspraken te maken.

In hoofdstuk 6 Kant-en-klare bereidingen, vind je meer tips over onderhandelen en precontractuele afspraken.

- Tijdens de samenwerking
Voorzie periodiek overleg op operationeel niveau, eventueel met een mogelijkheid om het overleg op managementniveau te brengen in het geval er zich bepaalde situaties zouden voordoen of in geval van een meningsverschil. Dergelijke aanpak is aanbevolen in situaties waarin er veel onbekende parameters zijn. Rapporteer en documenteer dit overleg, de uitwisseling van informatie en stukken en de stand van het O&O-project met de reeds behaalde onderzoeksresultaten zodat hierover naderhand geen discussie of misverstanden ontstaan.

Zie ook hoofdstuk 4 Vastgekookt i.v.m. het documenteren en vastleggen van onderzoeksresultaten en vindingen.

Het komt er dus op aan de verwachtingen van elke partij scherp te stellen, zowel op het vlak van het onderzoek en de ontwikkeling als op het vlak van de verdere exploitatie.

5. Samen koken

Maak dit op gezette tijdstippen kenbaar aan elkaar. Dit zal de onderhandelingen over de juridische aspecten van samenwerking (geheimhouding, intellectuele eigendomsrechten, enz.) vergemakkelijken.

Hieronder lichten we toe waarom:

Geheimhouding

Wat verwachten de samenwerkende partijen? Hou er rekening mee dat sommige partijen (zoals onderzoeksorganisaties) bepaalde zaken willen of zelfs moeten publiceren. Overgaan tot publicatie in plaats van het nemen van een octrooi kan ook een strategische keuze zijn.

Intellectuele eigendomsrechten op de samenwerkingsresultaten

Wie krijgt de eigendom? Worden alle eigendomsrechten overgedragen aan de opdrachtgever? Of wordt de partij die de voorgrond heeft gegenereerd, de eigenaar? Is eigendom nodig of is een gebruiksrecht voldoende? Is het mogelijk om alle intellectuele eigendomsrechten over te dragen? Let op met auteursrecht en software (zie hoofdstuk 7 onder punt 2). Welke partij kan of mag deze resultaten valoriseren? Met of zonder een billijke vergoeding naar de andere partij? Met of zonder toestemming van de andere partij? Maar vergeet ook de achtergrond niet: welke achtergrond wordt door wie ingebracht?

Gebruiksrecht of licentie

Wat is het onderwerp van de licentie? Omvat dit enkel een octrooi of een technologiepakket waaronder ook kennis vervat zit? Is dit recht beperkt in de tijd, tot een geografisch gebied of een specifiek domein? Is het een exclusief of niet-exclusief recht? Wordt er een financiële compensatie voorzien of volstaat een gratis licentie op de achtergrond voor de uitvoering van de samenwerking? Dient er enkel na de samenwerking betaald te worden bij exploitatie?

Een uitgebreide checklist en meer achtergrondinformatie bij de opstelling van samenwerkingsovereenkomsten tussen ondernemingen en onderzoeksorganisaties is te vinden in de bijlagen bij dit hoofdstuk. Zie de checklist louter als een eerste kennismaking met een mogelijke opbouw en inhoud van de verschillende bestanddelen van een dergelijk contract.

Om de noodzaak en het belang van elk van deze bestanddelen goed te kunnen inschatten en de concrete invulling ervan voor jouw project mogelijk te maken is het steeds raadzaam een beroep te doen op het deskundig advies van een jurist of advocaat gespecialiseerd in intellectuele eigendomsrechten. (Zie hiervoor hoofdstuk 9 Hulpkoks onder punten 5 en 6.)

Ook een O&O-project waarin een onderneming een onderzoeksorganisatie onder de arm neemt, is een specifiek te bekijken situatie (meer hierover in de bijlagen bij dit hoofdstuk). Een onderzoeksorganisatie kan een instelling van het hoger onderwijs¹ (universiteit, hogeschool) zijn of één van de strategische of collectieve onderzoekscentra.

Samenwerking tussen een kmo en een onderzoeksorganisatie levert een evidente meerwaarde op: het kan een positief effect hebben op de duur van het ontwikkelingstraject en dus op de kosten en op de time-to-market. Bovendien krijgt men toegang tot bepaalde kennis en technologieën.

---

¹ Voor de samenwerking met Vlaamse universiteiten en hogescholen wordt één en ander geregeld in Hoofdstuk 4 Titel 2 Deel 4 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.

Tussen een kmo en een onderzoeksorganisatie zijn verschillende samenwerkingsvormen mogelijk gaande van routinematig onderzoek (dienstverlening op basis van expertise en infrastructuur) over het door de kennisinstelling

laten uitvoeren van een onderzoeksproject om tot een innovatieve oplossing te komen tot een onderzoekssamenwerking waarbij beide partijen een evenredige financiële en innovatieve bijdrage leveren.

LET OP!

Wil je een onderzoek laten uitvoeren door een universitaire kennisinstelling of een hogeschool, hou er dan rekening mee dat een dergelijke instelling van oorsprong een driedelige missie heeft:

- **Onderwijs**
- **(Vrij) onderzoek**
- **Wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening**

In het kader van hun WETENSCHAPPELIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING verrichten zij voor bedrijven contractonderzoek (onderzoek uitgevoerd door universiteiten en hogescholen in opdracht van de overheid of bedrijven die het onderzoek betalen). Maar deze missie is steeds ondergeschikt aan hun hoofdmissie: ONDERWIJS EN (VRIJ) ONDERZOEK. Dit houdt concreet in dat een kennisinstelling haar diensten maar zal aanbieden op voorwaarde dat hiermee voor haar de mogelijkheid om onderwijs te geven en (vrij) onderzoek te verrichten niet beperkt wordt en idealiter haar dienstverlening hier zelfs ten dienste van staat. Hou dit in het achterhoofd bij het aangaan van de onderhandelingen over een onderzoekscontract en je zal begrijpen waarom zij zich contractueel niet kunnen verbinden tot:

- een absolute en onbeperkte geheimhouding van het onderzoeksproject of van het geheel van de onderzoeksresultaten aangezien er steeds een mogelijkheid moet zijn om hierover te doceren en te publiceren;
- een absolute en onbeperkte overdracht van alle intellectuele rechten op de onderzoeksresultaten aangezien er in principe steeds een mogelijkheid moet zijn om hierop verder onderzoek te verrichten.

Nuancering

De soep wordt echter nooit zo heet gegeten als ze wordt opgediend. Immers:

- soms wil de kmo slechts een deel van de onderzoeksresultaten, namelijk die met betrekking tot het toepassingsdomein waarin zij haar activiteiten uitoefent (zie evenwel hoofdstuk 2 onder punt 7 over het belang van een ruime beschermingsomvang);
- geheimhouding van de commerciële gegevens van de onderneming of van de knowhow van het bedrijf hoeft niet per se een probleem te vormen voor een kennisinstelling. Bovendien kunnen contractueel bepaalde afspraken gemaakt worden inzake publicaties waarbij de kmo bijvoorbeeld de mogelijkheid heeft om voorafgaand aan de publicatie deze te kunnen inkijken en bezwaar te maken tegen de opname van bepaalde passages.
- soms zal de kennisinstelling zelf ook vragende partij zijn om een zekere geheimhouding in acht te nemen totdat een beslissing is genomen om al dan niet een octrooiaanvraag in te dienen.

5. Samen koken

Voor samenwerking met andere types van onderzoeksorganisaties – bijvoorbeeld die louter onderzoeksactiviteiten verrichten en geen onderwijsopdracht hebben - gelden analoge voorschriften als deze die hiervoor beschreven staan. Deze voorschriften vanuit de Europese regelgeving op de staatssteun zijn in de onderling op te maken samenwerkingsafspraken tussen onderneming en onderzoeksorganisatie steeds na te leven (zie ook verder in de bijlage bij dit hoofdstuk).

Naast de specifieke aspecten rond geheimhouding en intellectuele eigendom moet bij de onderhandeling van een samenwerkingsovereenkomst met een onderzoeksorganisatie ook rekening gehouden worden met volgende principes:

- Het principe van de billijke return wat maakt dat er voor de kennisinstelling contractueel steeds een return dient voorzien te worden die billijk is in functie van de kennis die zij ter beschikking heeft gesteld van het onderzoek en waarvan zij rechten op de valorisatie van de resultaten heeft overgelaten aan de kmo. Eén en ander heeft te maken met het gegeven dat prestaties verricht door een onderzoeksorganisatie aan marktprijs dienen te worden vergoed.
- Een onderzoeksorganisatie zal in de regel nooit een resultaatsverbintenis aangaan, enkel een middelenverbintenis. Dit betekent dat je geen garantie met betrekking tot het resultaat van het onderzoek mag verwachten, men verbindt er zich contractueel toe het onderzoek te verrichten volgens de regels van de kunst en alle nodige inspanningen te leveren die redelijkerwijze van haar mogen verwacht worden om het project te realiseren..

Bijlage A: Formulieren en documenten

A.1. CHECKLIST BIJ HET OPSTELLEN VAN EEN SAMENWERKINGSOVEREENKOMST²

Een samenwerkingsovereenkomst bestaat idealiter uit:

1. de juridische regeling van een aantal specifieke onderwerpen en gemaakte afspraken (zie verder - Rubrieken van de samenwerkingsovereenkomst) én
2. de concrete invulling hiervan opgenomen in de bijlagen aan de overeenkomst. Voorbeelden van dergelijke bijlagen zijn:
  - a. de omschrijving van het project (technische bijlage);
  - b. de data van het onderling operationeel overleg;
  - c. een oplijsting van gegevens die onder de regeling van geheimhouding vallen, ...Belangrijkste doelstelling van dergelijke bijlagen is dat het voor beide partijen duidelijk is op welke concrete gegevens/informatie de juridische regelingen betrekking hebben. Indien vereist kunnen dergelijke bijlagen tijdens de uitvoering van het project of na de afwerking ervan aangepast worden.

RUBRIEKEN IN DE SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Hierna vind je een overzicht van de rubrieken in de samenwerkingsovereenkomst aangevuld met een toelichting en achtergrondinformatie. Meteen weet je dus ook welke onderwerpen dienen uitgeklaard te worden en waarover eventueel moet worden onderhandeld.

Dit overzicht kan je gebruiken als leidraad of hulpmiddel bij de voorbereiding van de onderhandelingen en het opstellen van een voorstel van samenwerkingsovereenkomst. De checklist is in algemene termen opgesteld en is bruikbaar voor verschillende types van O&O-samenwerking. In het geval het voorwerp van de samenwerkingsovereenkomst de O&O-samenwerking betreft tussen een onderneming en een onderzoeksorganisatie is het toepasselijke staatssteunrechtelijk kader belangrijk voor de regeling van een aantal rubrieken in de O&O-samenwerkingsovereenkomst. Meer toelichting hierover is te vinden in het deel A.2. Achtergrondinformatie bij de opstelling van samenwerkingsovereenkomsten tussen ondernemingen en onderzoeksorganisaties.

Voor de effectieve uitwerking van een overeenkomst is het verder steeds raadzaam om juridisch advies in te winnen.

---

² © 2007-2020 Agentschap Innoveren & Ondernemen, rechtsopvolger van Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT).

5. Samen koken

Aanhef

> Titel

Aanduiding van het type overeenkomst, bijvoorbeeld samenwerkings-, licentie-, valorisatieovereenkomst of gewoon overeenkomst

> Voorwerp van de samenwerkingsovereenkomst

Titel van het project of van de opdracht

> Aanduiding van de partijen

Identificatie aan de hand van naam, rechtsvorm, ondernemingsnummer, adres (maatschappelijke zetel), rechtsgeldige vertegenwoordiger (naam en functie waarin deze tekent). Eventueel ook nog aanduiding van betrokken personen bijvoorbeeld uitvoerders indien bepaalde specifieke bepalingen op hen rechtstreeks van toepassing zijn.

> Preliminare bepalingen

- Hierin kan men achtergrondinformatie opnemen om het kader van de samenwerkingsovereenkomst beter te begrijpen en om de overeenkomst te interpreteren.
- Aanduiding van het kader waarin deze overeenkomst past, bijvoorbeeld samenwerkingsovereenkomst in uitvoering van een bedrijfsproject met steun van Agentschap Innoveren & Ondernemen (aanduiding dossiernummer en titel).
- Aanduiding van de aangezochte expertise van één of beide partijen en explicitering van de inzet en van het belang van dit project voor beide partijen.

> Definities

Nadere verklaring van termen of begrippen die een speciale betekenis hebben en in de rest van de overeenkomst verder gebruikt worden en dus voor het gemak met één enkel woord of begrip worden aangeduid. Je kunt de lijst zo uitgebreid maken als je zelf wil.

Technische bepalingen – beschrijving van het project

Dit omvat onder andere:

> De doelstellingen en scope van het project

De technische bijdrage van elke partij in de uitvoering van het project in termen van te leveren diensten en/of producten. Indien dit reeds in verbonden overeenkomsten is geregeld kan best daarnaar verwezen worden.

> De aanduiding van personen en technische middelen die ter beschikking worden gesteld voor uitvoering van het project

- Mogelijkheid tot onderaanneming:
Wanneer is dit toegelaten en onder welke voorwaarden? Wie heeft de rechten op de resultaten? Heb hierbij aandacht voor mogelijke voorwaarden of beperkingen van bepaalde subsidieregelingen.
- Het uitvoeringsschema met het oog op afstemming van taken die met elkaar verbonden zijn en planning van deze taken.
- De verwachte medewerking, maximaal verwachte prestaties.

> De procedure in geval van aanpassingen

> Bepalingen indien wanprestatie

Dit kan ook in de rubriek “Wettelijke bepalingen” geregeld worden.

Bepalingen betreffende geheimhouding, bescherming en gebruik van kennis, exploitatie van de projectresultaten

> Geheimhouding

Bepaal in welke mate de projectinformatie vertrouwelijk is.

> Omschrijf zo concreet mogelijk welke informatie onder deze geheimhouding valt

Dergelijke informatie kan wetenschappelijk-technologisch zijn, kan gegevens bevatten omtrent de samenwerking of kan commerciële bedrijfsgegevens bevatten.

> Bescherming en gebruik van kennis, exploitatie van de projectresultaten

- Bepaal hoe de kennis wordt beschermd en hoe de projectresultaten worden gedeeld. Hou hierbij wel rekening met mogelijke voorwaarden of beperkingen van specifieke subsidieregelingen.
- De volgende aspecten kunnen hieronder geregeld worden:
  - Welke partijen eigenaar zijn van de reeds voor het project aanwezige kennis (achtergrondkennis – zie definitie), evenals welke partijen de gebruiksrechten hebben van deze achtergrondkennis tijdens en/of na de afloop van het project.
  - Welke partijen eigenaar zijn van kennis die voortkomt uit het onderzoek (voorggrondkennis – zie definitie). Wordt deze kennis eigendom van één partij, bijvoorbeeld de partij die ze gecreëerd heeft, wordt de eigendom gedeeld tussen de partijen of zijn de resultaten openbaar?
  - Hoe wordt de kennis beschermd en voor welke termijn, wie is hiervoor verantwoordelijk?
  - Hoe worden de kosten voor de kennisbescherming verdeeld over de partijen?
  - De exploitatie van de voorggrondkennis (individueel of gezamenlijk).
  - De verdeling van de (netto)-opbrengsten uit exploitatie van de ontwikkelde kennis (voorggrondkennis).
  - De verkoop/exploitatie van de kennis en voorwaarden hierbij (bijvoorbeeld licenties).

Publicatie

Naast kennisbescherming is het verstandig om afspraken over publicatie vast te leggen. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan:

- het moment waarop projectresultaten bekend gemaakt worden;
- afspraken over de werkwijze bij tussentijdse publicatie van resultaten;
- embargo's.

Organisatorische bepalingen

> Projectorganisatie

Beschrijf de projectorganisatie of verwijst naar het project waarin deze beschreven staat:

- de leden van de projectgroep (en op welk niveau de deelnemers daarin zijn vertegenwoordigd);
- de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de projectgroep (op elk niveau: sturing, management, technisch, kwesties van intellectuele eigendom, financieel, enz.);
- werkafspraken, zoals afspraken omtrent terugkoppeling (rapportage, monitoring en evaluatie), vergaderfrequenties en besluitvormingsprocessen.

Hierin wordt best rekening gehouden met de multidisciplinaire aanpak van technologische innovatieprojecten.

> Wijzigingen

Beschrijf de procedure voor het wijzigen van afspraken over projectorganisatie, de inhoud van het project en de condities waaronder nieuwe deelnemers aan het samenwerkingsverband kunnen deelnemen. Hou hierbij steeds rekening met extra voorwaarden en/of beperkingen van specifieke subsidieregelingen.

> Afloop samenwerking

Regel de hoofdlijnen van de samenwerking na afronding van het project.

5. Samen koken

Financiële bepalingen

Beschrijf de bijdrage van de deelnemers (personeel, faciliteiten, materiaal, enz.) gerelateerd aan het projectplan en geef aan in welke mate deelnemers elkaar assistentie verlenen (financieringsplan). Bespreek:

- budgetwijzigingen (wat te doen wanneer extra budget nodig is?);
- kostenposten en –soorten (bijvoorbeeld toegestane tarieven);
- projectadministratie;
- de werving en verdeling van (overheids-) subsidies;
- regeling omtrent het omgaan met de financiële collectieve verantwoordelijkheid;
- bepalingen met betrekking tot wanprestatie. Dit kan ook in de rubriek “Wettelijke bepalingen” geregeld worden.

Wettelijke bepalingen

> **Schade aan goederen of personen**

Bepaal in welke mate een partij verantwoordelijk moet worden gehouden wanneer schade of letsel is aangebracht aan goederen of personen van een andere deelnemer als gevolg van het uitvoeren van het project.

> **Sancties**

- Bepaal welke sancties van toepassing zullen zijn wanneer een partij zijn deel van het project niet goed uitvoert of anderszins in gebreke is.
- Bepaal wat er gebeurt bij faillissement of wanneer een partij zich ‘onrechtmatig’ terugtrekt.

> **Overmacht**

Het is verstandig een clause op te nemen die regelt wat er gebeurt bij veranderende of onvoorziene omstandigheden, die mogelijk gevolgen hebben voor de bijdrage van een deel-

nemer en zijn vermogen om aan zijn contractuele verplichtingen te voldoen.

Slotbepalingen

Hier kunnen zaken geregeld worden die elders niet opgenomen zijn zoals:

> **Machtiging penvoerder**

In geval van een subsidieaanvraag. Eén van de deelnemers wordt gemachtigd als vertegenwoordiger van alle deelnemers om op te treden ten opzichte van de subsidieverstrekker.

> **Duur van de overeenkomst**

Regeling met betrekking tot de overleving van specifieke regelingen na het einde van de overeenkomst, bijvoorbeeld met betrekking tot geheimhouding.

> **Wet- en regelgeving**

Die van toepassing is (toepasselijk recht).

> **Geschillenbeslechting**

Deze bepaling bestaat het best uit één of meerdere verschillende types van geschillenbeslechting die partijen moeten uitproberen alvorens naar de rechtbank te kunnen stappen. Voorbeelden van alternatieve geschillenbeslechting zijn:

- onderlinge minnelijke regeling;
- arbitrage (bijvoorbeeld CEPINA, International Chamber of Commerce, WIPO Arbitration and Mediation Center);
- Mediatie (bijvoorbeeld WIPO Arbitration and Mediation Center).

A.2. ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ DE OPSTELLING VAN SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN TUSSEN ONDERNEMINGEN EN ONDERZOEKSORGANISATIES³

Zoals hoger aangegeven is het ingeval van O&O-samenwerking tussen een onderneming en een onderzoeksorganisatie belangrijk te weten welke het toepasselijke staatssteunrechtelijk kader is. Dit kader speelt een rol voor de wijze van regeling van een aantal rubrieken in de O&O-samenwerkingsovereenkomst zoals bijvoorbeeld de eindverantwoordelijkheid voor uitvoering van het project en de valorisatie ervan, de eventuele cofinanciering, de vestiging van eigendomsrechten en de toekenning van toegangsrechten op nodige en gegeneerde kennis, publicatieregeling.

Dit onderdeel bevat een toelichting omtrent twee rubrieken eigen aan samenwerkingsovereenkomsten waarin onderzoeksorganisaties samenwerken met een onderneming in het kader van een door de onderneming gefinancierd O&O-project. De twee rubrieken betreffen volgende topics:

- de vergoeding en regeling van de intellectuele eigendom, met inbegrip van het principe van billijke return⁴;
- de regelingen van publicatie en geheimhouding.

Voor beide principes behandelen we de wettelijke basis en geven we bijkomende verduidelijking van de begrippen.

DE VERGOEDING EN IE-REGELING, MET INBEGRIJ VAN HET PRINCIPE VAN BILLIJKE RETURN

Wettelijke basis

De Europese staatssteunregelgeving⁵ bepaalt dat samenwerking met een onderzoeksorganisatie aan marktconforme condities dient te gebeuren. Indien dit niet zo gebeurt dan is er een risico dat de betrokken onderneming een voordeel geniet dat moet worden beschouwd als indirect ongeoorloofde staatssteun.

Verduidelijking van het begrip

Concreet zijn er twee types van betrokkenheid van een onderzoeksorganisatie in een O&O-bedrijfsproject, met name via een uitbesteding of via medewerking als onderzoekspartner. In beide situaties blijft de eindverantwoordelijkheid voor uitvoering van het project en de valorisatie steeds bij de onderneming en dient de onderzoeksorganisatie steeds volledig vergoed te worden voor de geleverde prestaties. Het feit dat de onderneming een subsidie ontvangt voor het O&O-project, verandert niets aan deze situatie. De onderneming is subsidiegerechtigde en de onderzoeksorganisatie dient in elk geval te factureren om te worden vergoed.

Uitbesteding naar een onderzoeksorganisatie voor uitvoering van specifieke diensten en/of contracton-

3 © 2007-2020 Agentschap Innoveren & Ondernemen, rechtsopvolger van Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT).

4 Billijke return is voorzien in Hoofdstuk 4 Titel 2 Deel 4 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013 (vroegere Dienstverleningsdecreet van 22 februari 1995 betreffende de wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening door de universiteiten of de hogescholen en betreffende de relaties van de universiteiten en de hogescholen met andere rechtspersonen, Artikel IV.75).

5 De Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (EU Publicatieblad van 27 juni 2014, C 198/1) en alle latere wijzigingen; de Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard, en alle latere wijzigingen (dit is de Algemene Groepsvrijstellingsverordening).

5. Samen koken

derzoek (zoals bijvoorbeeld uitvoeren van testen of meetopdrachten) is vergelijkbaar met de situatie bij uitbesteding naar een onderneming. Het gaat om duidelijk omliggende opdrachten en/of diensten uitgevoerd in opdracht van de onderneming waarbij al de rechten maar ook het risico volledig bij de onderneming liggen. In zo'n situatie moet de dienst en/of het contractonderzoek aangeboden worden aan marktprijs. Zoals bij ondernemingen kan dat bij voorkeur berekend worden aan de hand van eenheidskosten. Indien er geen marktprijs voorhanden is, dient de onderzoeksorganisatie haar diensten te leveren tegen een prijs die de volledige kosten dekt en daarenboven een redelijke marge omvat.

Onderzoeksorganisaties kunnen ook bijdragen aan een bedrijfsproject als onderzoekspartner. In deze hoedanigheid zijn zij contractueel gezien ook onderaannemers, maar er zijn verschillen in de modaliteiten ten opzicht van een uitbesteding.

De onderzoekspartner draagt, als onderaannemer, bij aan de uitvoering van het project en is actief betrokken in de uitbouw van het project. In deze situatie betreft het doorgaans onderzoek waarbij intellectuele eigendomsrechten kunnen opgebouwd worden en is een eenheidskost niet van toepassing.

De kosten van de onderzoekspartner worden volledig vergoed door de onderneming op basis van de reële kost. Hiernaast is er een mogelijkheid voor participatie van de onderzoeksorganisatie in de eigendomsrechten op de projectresultaten die voortvloeien uit de activiteiten van de onderzoeksorganisatie.

Dit kan volgende vormen aannemen:

- eigendomsrechten bij de onderneming met een billijke vergoeding naar de onderzoeksorganisatie bij exploitatie van de projectresultaten;
- opdeling van de eigendomsrechten waarbij de onderneming en de onderzoeksorganisatie elk eigendomsrechten heeft op een verschillende groep van deelresultaten met toekenning van domeinen voor (autonome) exploitatie. Ingeval van onmogelijkheid van opsplitsing van de projectresultaten kan deze toekenning van domeinen voor (autonome) exploitatie ook binnen een regime van gedeelde eigendomsrechten;
- eigendomsrechten op de projectresultaten bij de onderzoeksinstelling met minstens een gebruiksrecht op de benodigde projectresultaten voor de onderneming;
- regeling van onverdeelde gemeenschappelijke eigendomsrechten op de projectresultaten bij de onderneming en de onderzoeksorganisatie.

Bovengenoemde opties zijn slechts voorbeelden. Diverse combinaties van de voorgestelde situaties en andere opties waar de eigendomsrechten op de projectresultaten uit activiteiten van de onderzoeksorganisatie gedeeld worden, zijn aanvaardbaar. Essentieel is dat de onderneming minstens over de nodige vrijheid beschikt om de geplande valorisatie waar te maken.

Als de onderzoeksorganisatie als onderzoekspartner functioneert, dient ze op een correcte manier een vergoeding voor achtergrondkennis in rekening te brengen.

Wettelijke basis

De reeds vermelde Codex Hoger Onderwijs (het vroegere Dienstverleningsdecreet) bepaalt dat de samenwerkingsovereenkomst tussen onderzoeksorganisatie en bedrijf een regeling moet bevatten van het recht op publicatie van de dienstverlenende onderzoekers, het gebruik van de resultaten in colleges of wetenschappelijke bijeenkomsten en van de verdere valorisatie van het onderzoek (dus ook het onderzoek voor derden). Hierbij kan bepaald worden dat publicatie, gebruik of mededeling gedurende een redelijke termijn worden uitgesteld, om een partij de mogelijkheid te geven de resultaten van de wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening te valoriseren. De invulling van de "redelijke termijn" varieert in de praktijk van 3 à 4 maanden tot maximum 6 maanden.

Andere bronnen om het recht op publicatie binnen het academisch milieu te schragen, zijn het principe van de academische vrijheid, wetenschappelijke normen of nog het recht of veeleer de plicht tot publicatie in het kader van publiek gefinancierde onderzoeksorganisaties en de missie van universiteiten/hogescholen.

Verduidelijking van het begrip

Wat de concrete regeling betreft, bevat deze materie verschillende onderdelen:

- de publicatieregeling voor de betrokken onderzoekers;
- de bekendmaking van de resultaten/het project tijdens de onderwijsopdracht (hoorcolleges);
- de link met het verder gebruik van de resultaten voor het doen van (vrij) onderzoek of onderzoek voor derden (alhoewel deze materie eerder verband houdt met intellectuele eigendomsrechten (IER) dient men toch na te gaan hoe de regeling voor verder onderzoek met derden zich verhoudt met de voorschriften in verband met de geheimhouding);
- publicaties door de onderneming: bijvoorbeeld jaarverslagen.

Het principe is dus dat een totale (onbeperkte) geheimhouding van de onderzoeksresultaten uit een O&O-samenwerkingsproject met een publieke onderzoeksorganisatie niet realistisch is. Indien de mogelijke samenwerking toch resultaten beoogt die een nauw verband hebben met de kernactiviteiten van een bedrijf die voor een groot stuk onder vertrouwelijke knowhow vallen, moet de onderneming overwegen of samenwerking met een publieke instantie al dan niet opportuun is. Indien de samenwerking toch doorgaat, is het in deze situatie zeer belangrijk om duidelijk aan te duiden welke resultaten juist onder de vertrouwelijke behandeling vallen. Eventueel laat dergelijke analyse toch nog ruimte voor een wetenschappelijke publicatie. Door de onderneming verstrekte informatie kan wel onder een geheimhoudingsclausule vallen.

Een tijdelijke en/of beperkte geheimhouding op de onderzoeksresultaten is wel onderhandelbaar, doch zal zoals exclusiviteitsbedingen zijn prijs hebben in de regeling van bijvoorbeeld de billijke return. Verder is het natuurlijk ook mogelijk dat de onderzoeksorganisatie zelf baat heeft bij geheimhouding namelijk deze die voorafgaat aan de indiening van een octrooiaanvraag.

Een goede geheimhoudingsregeling houdt minimaal volgende afspraken in (zie ook de bijlage bij hoofdstuk

5. Samen koken

8):

- aanmerken van documenten als “vertrouwelijk”;
- schriftelijke bevestiging van mondeling doorgegeven geheim te houden informatie;
- mogelijkheid tot weigeren van documentatie/informatie indien deze niet nodig is;
- geheimhoudingsregime beperken tot hetgeen echt nodig is;
- doorwerking van de afspraken naar de direct betrokken personeelsleden/aangestelden (zie ook bij uitbesteding of onderaanneming);
- eventueel ook geheimhouding afspreken in verband met het feit van de samenwerking en dit expliciteren in de overeenkomst (zowel in negatieve als in positieve zin);
- beperking in duur;
- vermelding van de uitzonderingen op de geheimhoudingsverplichtingen.

Een goede publicatieregeling omvat onder meer:

- eventueel een aanduiding van de beweegredenen tot publicatie (bijvoorbeeld betrokkenheid van een postdoonderzoeker die normalerwijze publiceert);
- eventueel een regeling van inspraak/inzage in de te verrichten publicatie met de mogelijkheid om aanpassingen aan te brengen (+ voorzien dat de toestemming tot publicatie niet op onredelijke gronden zal worden onthouden of voorzien van stilzwijgende toestemming na verloop van 30 dagen);
- eventueel een tijdelijk uitstel van publicatie.

NUTTIGE REFERENTIEWERKEN BIJ DE OPSTELLING VAN SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN TUSSEN BEDRIJVEN EN ONDERZOEKSORGANISATIES

www.earto.eu/wp-content/uploads/EARTO-Note-on-EU-state-aid-rules-for-RDI-final.pdf

Bijlage B: Contactgegevens universitaire interfaciediensten en strategische onderzoekscentra

B.1. TTO Flanders

TTO Flanders is een gezamenlijk initiatief van de diensten voor kennis- en technologietransfer (Technology Transfer Offices, TTO) van de vijf Vlaamse universiteiten: Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Hasselt.

Op www.ttoflanders.be, onder de rubriek "Leden TTO Flanders", vind je de contactgegevens van alle leden.

- Universiteit Antwerpen: www.uantwerpen.be/forcompanies
- Vrije Universiteit Brussel: www.vubtechtransfer.be
- Universiteit Gent: www.ugent.be/techtransfer
- Universiteit Hasselt: www.uhasselt.be/techtransfer
- Katholieke Universiteit Leuven: www.lrd.kuleuven.be

B.2. IMEC

www.imec.be

B.3. VIB

www.vib.be

B.4. VITO

www.vito.be

B.5. Flanders Make

www.flandersmake.be